

## Szépen gondolj rám

### KAPCSOLATUNK

nemcsak folytatódott, hanem — mintegy tudtomon kívül — egyre mélyült, dúsult, színeződött, gazdagodott. Nem egyszer rosszkedvűen vártam érkezétre, írói meddőségem foglalkoztatott, néha a depresszió határán. *Lent* voltam, nagyon lent, állandóan attól félttem, hogy ez meglátszik rajtam, s Magdának is kedvét szegi. Ez lassankint rögeszmévé vált s az sem enyhített a tüneteken, hogy Magda véletlenül sem vette át gyászos hangulatomat.

Hogy miért?

Mert abban a pillanatban, hogy belépett, a szoba megtelt kedvességgel, ez patakzott, áradt mindenfelől s mielőtt föleszméltem, kiszorította a térből a rossz szellemeket. Az imént még borús ég kitisztult, fenyegető vihar helyett göndör báránnyelű színesítették az ég kékjét. Volt valami sajtóságos tulajdonság, valami sajtóságos erő Magdában, aminek az alkalmazásával — ha nagyon akarta — engem bármire, talán örültségekre is képes lett volna rávenni. Nem élt vissza vele. Az öngyilkosság határáig. Ezt a képességét nevezük *fluidumnak*.

Ennek a mellékes, nagyon szerény, annál üdvösebb megnyilvánulása volt, hogy rászoktatott a folyóiratok olvasására. Az Alliance Française-be számos folyóirat járt, tévedhetetlen jó érzékkel kiválasztotta és hét végén hazahozta azokat, amelyek érdekelhettek. Így ismerkedtem meg az *Architectura d'aujourd'hui*-val, a *Studio*-val, a *Burleington* Magazinnal, a *Domus*-szal, a *Kunstchronik*kal s még tucatnyival. Az ágyban fekve lapoztuk át valamennyit s lapozás közben választottuk ki a cikkek közül a minket érdeklőket, hogy aztán elolvassuk. Végigpásztáztuk az egész szellemi látóhatárt s míg a nagy tömeget úgyszólván kizárólag a háborús események foglalkoztatták, mi valósággal dűskáltunk a kultúrában.

Életünk megtelt szellemi és érzelmi feszültséggel. Ebben a változatos atmoszférában föleszmélt bennem a szélütött író. Megrendült önbizalommal, úgyszólván magam előtt is titokban hozzáfogtam az íráshoz.

Május 27-én — még mindig 1941-ben járunk — Magda a lelkemre kötötte, nehogy másnap estére programot csináljak, együtt fogunk vacsorázni.

— Rendben van, Cicus, hétre otthon leszek.

Ilyen előzmény után valamelyest megütköztem azon, hogy másnap ismét fölhevített a Franklin Társulatnál s kívánságát megismételte.

— Jó, jó, mondtam már hogy várlak.

— Mit morcoskods? Azért figyelmeztetek, mert veled akarok lenni.

— Velem leszel — zártam le a diskurzust kissé ingerülten.

Hét órakor megjött Magda, egyik kezében kosár, benne a vacsora, másikkal kezében virág.

— Nocsak... — szakadt ki belőlem a meglepetés.

Se szó, se beszéd, a virágot a kezembe nyomta, a nyakamba borult, elfúló hangon csordult ki belőle az érzélem:

— Légy boldog, boldog, boldog! Amilyen boldog én vagyok veled!

Ezután csókok valóságos zápora zúdult rám. Gyöngédségét viszonztam, de kitörését nem tudtam mire vélni.

A kosárban a vacsora mellett könyv is volt, Babits Mihály Dante-fordítása, az Isteni Színjáték. Boldogan vettem kézbe, mintegy megsimogattam, csak aztán tártam szét. A címoldalon ezt olvastam „Édikének névnapjára, tengernyi szeretettel, csóközönnel” s persze az aláírás.

— Egyszóval ma van a névnapom? — kérdeztem némileg ütődötten. Amennyire visszaemlékszem, ez volt az első, amikor fölköszöntöttek.

— Te elfelejtheted, mert te te vagy s neked semmi közöd hozzá, felesannyi se, mint Magdának, aki számon tartja a névnapodat, számon tartotta, hogy ezért választottad az olasz szakot, hogy Dantét eredetiben olvasd és kíváncsi vagy Babits fordítására, de amilyen lusta vagy, sohasem vásárolnád meg. És most hadd halljam, örülsz-e a könyvnek?

Hogyne örültem volna, noha semiképpen nem bírtam oly intenzíven örülni, mint ő, aki helyettem is örült.

Ami a névnapomra készített „finom falatot” illeti, telitalálat volt. Tárkonyos báránynak, amióta Pestre költöztünk Kolozsvárról, színét sem láttam. A hazai ízek nemcsak az ínyemet bizsergették meg, hanem a szemem táját is. Seregnyi régi emlék riadt föl bennem, megannyi elfödelt kincs.

— Nem ízlik? — aggódott. — Csak nem rontottam el? Pontról pontra úgy csináltam, ahogy mondták.

— Kitől szerezted a receptet?

— Karcsi barátod feleségétől, attól a nem tudom hogy hívják Sárítól, aki kolozsvári. Helyes nő.

— A szülei tőlünk nem messzi laktak, Sárikát Kolozsvárról ismerem, kislány korából, ő is eljött onnan, mint én is, mint annyian mások, s ugyanúgy nem lelte a helyét...

„Édike, Magda szeret.”

A Franklin Táruslatba a Bem József utcából mindig gyalog jártam be. Útközben Magdán gondolkoztam szeretettel, elismerően, hálásan, de Isten tudja, miért, megmaradtam a felületen. Ámulattal adóztam ötletességének, gyöngédsége mindig újabb és újabb megnyilvánulásainak, kedvességének, „tündéri természetének”. Erről sokat beszéltem neki, mindig kissé szórakozottan hallgatott, mintha mást várt volna tőlem. Nem tudom mit.

A hiba nyilvánvalóan a gondolataimban rejtőzött, inkább a gondolkodásomban. Törvények tiltották zsidók és keresztények házasságát, s mivel ez kiesett a lehetőségek közül, a jövőre nem gondoltam, pedig egyetlen pillanatra sem voltam kétségben a háború kimenetelét illetőleg. Bethlen István szellemes jóslata mozgatta meg a jóakarátú emberek agyát: — „a németek győzni fognak, de nem fogják győzni”.

Magda már régen elidegeníthetetlen része volt az életemnek, anélkül, hogy ezt magamban elismertem volna. Oly magától értetődően töltötte be élettársi szerepét, hogy semmi sem ösztönzött, hogy e tárgyról spekuláljak. Szeretete olyan természetesen vett körül, mint a levegő.

Pedig ha más nem, a névnapom megünneplésével festett önarckép felkelthette volna megbénult fantáziámat.

Hadd folytassam idillünk történetét.

Eleinte azért nem utazhattunk a Balatonra, mert nem sikerült egyeztetnünk a szabadságunkat, aztán a pénzhiány jelentett akadályt. De egy napon,

hogy váratlan keresetre tettem szert, ez is elhárult, bár nem egészen, mert szállodára nem futotta. Végre barátoktól megkaptuk egy balatonföldvári katonafeleség címét. Írtunk neki s ő postafordultával válaszolt, hogy fizetővendégként ennyiért és ennyiért, két megadott dátum között bármikor szívesen lát júniusban.

Mintegy két-három héttel utazásunk előtt Magda lecsüccsent mellém a manzard balkonján, megfogta a kezemet s mint mindenkor, ha javaslatát várható ellenkezéssel fogadom, első lépésként így szólt:

— Mondani szeretnék valamit, de igérd meg, hogy nem pukkansz.

Megigértem.

— Azért szólok előre, mert sürget az idő. De ugye nem gurulsz dühbe? — kérdezte egy őzike félnétségével.

— Miről van szó?

Simogató keze gyöngéden járt fel és alá a kezemen, a karomon, az arcomon, mint az ablakmosó az autó műszerfala előtt. Kritikus szemmel mintegy fölbecsült, mély lélegzetet vett, szinte kétségbeesetten kimondta, ami a lelket nyomta:

— Nyunyókám, aranyos, ne haragudj, de nem vagy elég szép.

Mintha mellbe vágta volna. Soha, sehol, semmilyen körülmények között erről a témáról szó sem esett, elhűlve hebegtem:

— Hogy lehetnék szép ezzel a cyranói orral?

Valójában nem a „szépségem”, hanem az eleganciám ellen volt Magdának kifogása. Arra akart rávenni — rá is vett —, hogy új nyári ruhát csináltassak magamnak Balatonföldvára.

A bolti segéd alighogy meghallotta kérésünket, máris rakta egymásra a vászon végeken, a kénsárga purzicsány árnyalatától, egészen a rothadt alma-színig, amit a cigaretták világában a gauloise képvisel. Némi szemlélődés után kiszúrtam egy diólevél színben szerénykedő anyagot s megkérdeztem Magdától, tetszik-e neki.

Ő valamelyest bizonytalanul rábólintott, hogy tetszik.

— Akkor legyen szíves vágjon le belőle egy ruhának valót — fordultam a segédhez.

Magda arca elváltozott, csodálkozó tekintete ide-oda vándorolt a segéd, a szövet és én között. Az olló csattant, amint a segéd várakozóban a döntésre, letette a pultra.

— Hát nem azt mondtad, hogy tetszik?

— Tetszik, tetszik, de nemcsak ez tetszik, még nem tudom, hogy igazán melyik tetszik.

— Hanem, hogy te... — fűzte hozzá másodpercnyi szünet után. — Hogy te milyen határozott vagy... az... az valósággal elképesztő! Csodállak érte!

— Ha annyira csodálsz, akkor engedd meg, hogy levágassam. Vagy másikat tetszik?

— Nem tudnám megmondani.

Intésemre a segéd munkához látott. Magda még mindig a vásznak szemlélésével volt elfoglalva.

Ekkor fölillant bennem első randevünk s a viseltes kosztüm, amit viselt. A segéd épp a csomagolással volt elfoglalva, halkan megtudakoltam, tartanak-e angol kosztümre valót? Két-három perc s a pult megtelt szebbnél szebb anyagokkal. Magda visszatért a valóságba, szemlátomást megütközve kérdezte:

— Cicó úr csak nem ezekből akar ruhát csináltatni magának? Túl szép lenne. Ilyen szép ne is legyen, ilyen lányos ruhában még azt hiszik, hogy... s ezt nem akarnám.

— Ne aggódj. Szeretném, ha kosztümöt csináltatnál magadnak. Légy szíves, válaszd ki, amelyik a legjobban tetszik. Légy szíves!

— Igazán? — kérdezte halkan, mint egy lehelet, ívbe feszült szemöldökkel, nyitva felejtett szájjal pillantott föl rám, oly készületlenül érte fölszólításom. Megvesztegető gyerekeség áradt szét a vonásain.

— Ezt méltóztassék megnézni, nagyságos asszony — tüsténkedett a segéd.

— Nézzem meg? — közelebb lépett a pulthoz, egymás után vette szemügyre a szövetvégeket s válla fölött hátra-hátra pillantott rám, vajon komolyan gondoltam vagy tréfa az egész?

Magda most már a tükör előtt állt, vállán a szövet, tanácstalanul forgolódott.

— Ez a szürkés-kék pompásan illik a nagyságos asszony egyéniségéhez!

Szinte lihegve kínálta a portékát.

A virágszerű mosoly Magda arcán valami kétségbeesésfélébe váltott át. Úgy nézett rám, mint aki mindjárt segítségért kiált.

— Azt hiszed jól áll? — beletúrt egy ezüstszürke anyagba.

A tettekre kész segéd nem engedte át a kezdeményezést:

— Tessék megnézni szabad levegőn.

Búcsújárás indult meg a bolt és az üzlet ajtaja között. Magda engedelmesen hagyta, hogy más és más szöveteket terítsenek a vállára, a kommentárokat dicséretes türelemmel végighallgatta.

Szemlátomást kemény küzdelem után, végre fáradtan a szürkés-kék szövetre mutatott. A segéd villámgyorsan munkához látott. Magda szívszorongva követte szemével a hosszúcsőrű ollót, amint áthalad a szövet testén.

Odakünt az utcán hálásan szorította meg a karom.

— Igazán kedves vagy, Misa. Egyszerre lesz új ruhánk.

Előbb a női szalonba mentünk, Micukához. Kibontotta a csomagot s megökölt:

— A hölgy kosztümben óhajt a Balatonra utazni, az úr pedig vászonzakóban?

— Egy pillanat türelmet!

Könnyű, csinos nyári ruhával tért vissza.

— Ha szabad ajánlanom.

Csodák csodája, Magda háromszor-négyszer megpördült a tükör előtt, aztán hozzám intézve a szót, annyit mondott:

— Ennek örülnék...

— Hát akkor örülj.

Ilyenformán helyreállt az egyensúly. Az én szabómnak — jelenleg San Franciscóban dolgozik — méretet sem kellett vennie.

A nap további részét úgy töltöttük el, mint általában.

Éjjel váratlan zaj riasztott föl. Magda sírása.

A balkonon találtam, az utcai lámpák erőtlen fényében, az arcán patakzó könny fáradtan csillogott. Lépteimet meghallva, erőlködött, hogy visszafojtsa elő-előtörő csuklásait.

— Ne haragudj — szepegte — nem akartalak fölébereszteni.

— De hát mi bajod van? Miért sírsz? Megbántottalak valamivel?

Tovább szepesgett, érezhető büntudattal.

— Nem! Nem! Te csak jót akartál, én vagyok a hibás.

— Semmit sem értek.

Keresztkérdések, könyörgések, fogadkozások után szánta el magát a beszédre, ám akkor is ezzel kezdte:

— Ugye, nem fogsz kikacagni. Nálad olyan könnyen megy. Inkább sajnálj és szeress. Ugye, nem gúnyolsz ki amiatt, hogy nekem az ezüstszürke tetszik jobban? Azt kellett volna megvenni. Azt.

Újult erővel tört ki belőle a zokogás.

Nem értettem meg azonnal, hogy a szövegről beszél. Átöleltem s csak azután szólaltam meg, amikor elfáradt és már csak egy-egy sóhajtás szakadt ki belőle, az is inkább panaszosan, mint fájdalmasan.

— Cicuskám — suttogtam — félig van csak igazad. Az ezüstszürke szövet csakugyan szebb, mint a másik. A pulton! — édesem. A pulton! De rajtad nem mutatna, mert neked a kék a színed. Hidd el, hogy jól választottál.

— Azt hiszed? — szipogta. Hangjában nyoma sem érzett az ellenkezésnek.

Összelelkezve ültünk egy ideig szótlantul, végül ő törte meg a csöndet:

— Milyen jó, hogy te vagy és gondoskodsz rólam. Nem is tudom, mi lenne velem nélküled?

Bekísértem a szobába.

— Ül az ágy szélére, amíg elalszom.

Gyerekmódra aludt, egyik keze arca alatt, a másikat ökölbe szorította s furcsa görcsös mozdulattal a szájához nyomta. Álmában egyáltalán nem hasonlított az éber Magdához, arcát nem sugározta be a szeme. Olyanformán festett, mint egy durcásságába beleájult kisgyerek, akit valaki nagyon megbántott.

Egy darabig még elnéztem, olyan gyöngének, olyan védtelennek látszott, olyan kiszolgáltatottnak, hogy elérzékenyültem, ezt az édes, ezt a pótolhatatlan teremtést minden veszedelmen át megőrzöm.

Lábujjhegyen lopakodtam a fekhelyemhez, óvatosan magamra húztam a takarót, bár tudtam, ha egyszer elaludt, nem egykönnyen ébred föl.

Egy kérdés mocorgott bennem. A nyári ruha is kék volt, mégsem okozott semmi gondot. Vajon miért? Csak nem azért, mert választék nem volt. Ilyenforma gondolatok között nyomott el az álom.

Új nyári ruhámat Földváron a korzón szenteltem föl érkezésünk napján. Csöndesen sétáltunk.

— Nagyon csinos vagy.

— Köszönöm az elismerést.

Néhány lépés után két szemrevaló kislány jött velünk szembe. Mindketten megnéztek, de ezzel vége is lett az érdeklődésüknek.

— Ízléstelen fruskák! — hangzott a megvető minősítés.

— Ízlésesen voltak öltözve.

— Nem erről van szó. De meg sem fordultak utánad!

A semmittevés oly pompásan ment, mintha egész életünkben gyakoroltuk volna. A délelőttöt a strandon töltöttük, ismerősök között, akiket a véletlen sodort mellénk. A háziasszony kitűnően főzött, nem adagolta az ételmet, a tálat tette elénk, hogy együnk, amennyi belénk fér. Vidéken egyelőre nem érződött a háború. Ebéd után a díófa árnyékában sziesztáztunk, délután megingt a Balaton következett. Napnyugtáig úsztunk, napoztunk, aztán napoztunk, úsztunk, fáradhatatlanul.

Engem ez idő tájt a regényelmélet foglalkoztatott. Alig pedzettem meg a témát. Magda franciára váltotta a szót, távolról sem sznobságból, ezen a területen a francia volt az anyanyelve, nem hiába szerzett nyelvtanári diplomát a Sorbonne-on.

Soha ennyit nem beszéltem egyfolytában, és soha ilyen boldogan, hisz kopasz lelkek helyett értő hallgatóságra leltem.

— Tu voles — jegyezte meg Magda csillogó szemmel. Mosolyában, öntudatos tartásában benne feszült a szilárd tudat, hogy őtöle kaptam a szárnyakat a repülésre, nála nélkül ki tudja, talán lehorgadt fővel baktatnánk, mint az az idős házaspár, akikbe az út fordulóján botlottunk bele. Én gúnyosan mosolyogtam, Magda másként reagált: — Philémon és Baucis.

Rövidlátásra vallana, ha egy mozzanatról nem emlékeznék meg. Magda kivételesnek tartotta kapcsolatunkat és később épp ennek a vonását hiányolta, ezt siratta. Földvári tartózkodásunk folyamán zökkenő nélkül éltünk. Egy idő múltán, ez nekünk magunknak is feltűnt. Ha valamiben ellenkezett a nézetünk, leültünk, megtárgyaltuk innen-onnan s végül veszekedés nélkül meg egyeztünk ebben vagy abban. Az eseteket nem bírom fölidézni, a kommentálásokat igen:

— Látod — mondta Magda vagy mondtam én —, ezen is összeveszhettünk volna.

— De nem vesztünk össze.

— És ezen sem vesztünk össze.

Nagyjából hét esztendeig tartott ez a békés állapot. Abban, hogy a mi életünk is beletorkolt az állandó veszekedések poklába, a főbünt én viselem. Mert olyan helyzetből kerestem a megegyezés kivezető útját, ahol kiegyezésre nem volt lehetőség. Kivételes kapcsolatunk békés hét esztendeje után, elsodort az emberi, precízebben a férfi gyarlóság.

Édesanyám, amint megismerte, megszerette Magdát. A nyarat Visegrád mellett a szentgyörgy-pusztai nyaralójában töltötte. Onnan ugrott be olykor Pestre. Többször meghívta Magdát, hogy jöjjön le velem és nézze meg a „kis házat”.

Egy nap sorát ejtettük a látogatásnak. Hármásban szálltunk föl a Hévre, anyám, Magda meg én, szálltunk át a buszra. Ők kettesben battyogtak föl a dombra, ahová a vityillót apám építtette. Én lent maradtam a Duna mellett, ledobáltam magamról a ruhát, fölrántottam a fürdőgatyát s már úsztam is. Dunabogdány határán kimásztam az iszapos partra. Onnan futva indultam visszafelé, időnkint meg-megálltam néhány tornagyakorlat erejéig.

Az egész másfél óráig tartott. Nem számítottam rá, hogy hosszas távolmaradásom miatt a két nő: anyám és Magda ideges. Nem is vettem észre, mikor megpillantottam őket a tornácon, jókedvűen integettem nekik s ahogy voltam, nedves úszónadrágban, de száraz testtel, lehuppantam Magda mellé, félig szemben édesanyámmal.

A megkönnyebbülés az érzelmek valóságos tűzijátékát csalta elő Magdából, ölelt innen, ölelt onnan, sziszizett, becézett, simogatott, csókolt, féktelenül, félig magán kívül s a könnye bőven csurgott.

— Szisziket, misziket, édeskéje, csakhogy itt vagy, csakhogy megjöttél, csakhogy ölelhetlek s nem kell aggódnom, Cilamila, aranybóbíta.

Zavartan húzódtam el tőle, de csak másodpercekig, spontán áradó szenvedélye elsöpörte restelkedésemet.

Aztán anyámra pillantottam, arcán a döbbenet dermedtsége, valósággal megkövülten bámulta a jelenetet, amihez hasonlót életében nem látott. Megdöbbenése oly mély volt, hogy aznap este alig lehetett szavát venni. Őt sajnáltam, őmiatta öleltem át Magdát oly szorosán, hogy mozdulni sem bírt.

Más-más világban éltünk. Hol voltam én a magam megnyomorodott, megcsonkult érzelmi életemmel Magda belső gazdagságától? Ő az érzelmek tudatos zsenije volt. Különben miért írta volna a megrázó vallomást: „Jobb, sokkal jobb a szerelemtől szenvedni, mint üres szívvel élni.”

A tornácon ültünk, ezen a keskeny, nyitott alagútszerű, a széljárásból kieső, levegőtlen építészeti képződményen.

— Nem mehetnénk le a ház elé? Itt áll a levegő. Onnan láthatjuk a csillagokat — kérdezte Magda.

Kettőnk nógatására a társaság nagynehezen elszánta magát s egyenkint kimondhatatlan lomhasággal lekászálódott s csatlakozott hozzánk, akik már odalent vártuk jöttüket.

— Csakugyan jobb itt a levegő — állapította meg sorra mindenki. Mindamellet már másnap s utána még évtizedekig a levegőtlen tornácon zsúfolódtak össze, mintha elfelejtették volna, hogy odalent ízletesebb a levegő.

Magdával kissé oldalt ültünk, szemünk előtt kitérült a csillagszórta ég.

Hozzám hajolt, a haja csiklandozta meztelen vállamat.

— A vegetáció — suttogta, mintha valami nagyon bizalmasat közölné velem. Érzed, mennyivel hűvösebb a levegő? Érzed az illatokat? Ugye jobb itt?

— Sokkal.

Rövid szünet után halkán megjegyezte.

— Milyen jó, hogy vagy. Hogy hagyod magad szeretni. Megfulladnék, ha nem hagynád.

— Szeretsz? — toldotta meg az előbb mondottakat.

— Szeretlek — súgtam a fülébe közvetlen közelből, óvatosan, hogy véletlenül senki meg ne hallja.

Sohasem tudtam meg, vajon e szemérmes vallomásomat meghallotta-e.

Másnap, hazamenet a buszban húgom fiáról beszélgettünk, hogy kedvesek, de kissé fegyelmezetlenek és elkényeztetettek.

— Anyád nem sokat pihenhet mellettük — vélte Magda.

— Azt állítja, sehol sem érzi magát olyan jól, mint a kis házban.

Átszálltunk a Hévré, onnan villamosra, a villamosról a fogásra s nem-sokára fent voltunk a Svábhegyen.

A tájat aranyló napfény árasztotta el, a balkon alatt a réten a fűszálak külön-külön villantották meg a zöld szín váltakozó árnyalatait, enyhe szél sűrűlödött a lombok között s fáradhatatlanul fésülte a hosszúra nőtt füvet.

Minden erőnkkel azon voltunk, hogy függetlenítsük magunkat a háborútól s mindattól, ami nyomában jár, nem úgy töltöttük hát napjainkat, mint a nagy tömeg, az intellektuellek zömét is ide számítva. Sokan struccpolitikával vádoltak.

— Majd szembenézünk a veszedelmekkel, ha nem térhetünk ki előlük. De addig nem törődünk velük, mind elméletben, mind gyakorlatban ehhez tartottuk magunkat.

A mi életünk a hétvége volt, a szombat délutántól hétfő reggelig tartó idő, ebben a harminc egynéhány órában számúztunk tudatunkból mindent, ami nem mi voltunk, nem a mi érzésünk, gondolatunk, közös gondunk. Képzeletünk megfeszített erejével óvtuk a mi kis világunkat a megveszett külső vi-

lástól. Ebben a lelkiállapotban töltöttünk minden hétvégét, valami soha nem tapasztalt jóleső feszültség lett úrrá rajtunk s ez újra és újra az egyedüli valóság örömeinek szolgáltatott ki. Ezeket a hétvégeket, az egyedüli valóságot Magdának én, nekem pedig Magda jelentette.

— Csak mi ketten vagyunk — figyelmeztetett Magda, ha én hibáztam s én őt, ha ő.

Ebbe a tudatba kapaszkodtunk odalent a városban is, amelyre balkonunkból nem nyílt kilátás. Ez is segített megőrizni nagyon is törekeny hitünket.

Szombaton délután volt, valamikor szeptemberben. Magda a balkonon feküdt a nyugágyon, fölpolcolt fejjel, kezében angol regény. Épp széttárta, ahol abbahagyta az olvasást, mikor hozzáléptem, nem vett rögtön észre. Mikor megérintettem, összeresztett s vonakodva nézett rám, s mint akit megzavartak, kelleetlenül a szemével kérdezett:

A kezemben tartott papírköteget szúrta neki, de érdeklődést nem mutatott.

— Megkérhetlek, hogy előbb ezt olvassad el?

Kerekre nyílt a szeme.

— Csak nem?

— De igen — válaszoltam — néhány részlet készülő könyvemből. Mielőtt bárkinek megmutatnám, a te véleményedre vagyok kíváncsi.

Mintha villanyütés érte volna, megpördült a nyugágyon, fölszökken ültéből, túláradó örömmel ölelt át:

— Jaj, istenem, milyen boldog vagyok! Nem is tudod, mióta várom ezt a percet.

A kézirat a kezében, visszaereszkedett a nyugágyra, miközben fejét-lábát fölpolcolta, s ilyenformán kényelembe helyezte magát, amúgy foghegyről odavetette:

— Te zugíró! Te alamuszi skribler!

Magda biztatására angolt tanultam, s már ott tartottam, hogy a viszonylag könnyű nyelvezetű írókat már nagyjából szótár nélkül is élveztem. Épp Maugham Achenden című könyve volt soron, abból is legizgalmasabb történetnél tartottam, a „Kopasz mexikóinál”. Úgy terveztem, hogy mialatt Magda az én kéziratomat olvassa, tovább folytatom a megkezdett novellát; a közepénél tartottam.

Csakhogy sehogy sem voltam képes a cselekményre koncentrálni, a betűk úgy szaladtak össze-vissza, mint egy megbolydított hangyaboly lakói. Ami egy másodperccel ezelőtt még mondat volt, bekezdés, epizód az értelmetlen tipográfiai alakzattá töredezett.

Maugham könyve ott hevert mellettem, becsukódott, meg sem jelöltem, hol hagytam abba, minden idegessel Magdát figyeltem, aki a balkonon a kéziratomat olvasta, az ablakon át szemmel tartottam, amint az egyik lapot a másik után félre teszi, egyiket-másikat újra előveszi, nyilván, mert valaminek az előzményét keresi.

Mikor a végére ért az olvasásnak, a kéziratot az ölébe ejtette s hosszan bámult a levegőbe. Kinyúlt az oldalt kényeztető pakli után, hogy cigarettára gyújtson. Ő élvezettel eregette a füstöt, én meg odabent a szobában úgy éreztem, mintha azok a betűk, amik az előbb szerte futottak, átváltak hangyákká s hangyaszorgalommal ellepték egész testemet.

— Hol vagy Cilamila? — kérdezte végtelennek tetsző idő után.



Fölpattantam ültömből s máris előtte állottam:

— Itt vagyok!

Egy ideig tűnődve méregetett s csak aztán szólalt meg:

— Azt hiszem, ez a legjobb, amit eddig írtál — mondta.

— Van néhány megjegyzésem. Okosabb, ha én megyek be, itt nem nézhetjük együtt a kéziratot.

— Gyere! — szólaltam meg türelmetlenül.

— Nyunyó, te ideges vagy.

Hogyne lettem volna ideges, hiszen csaknem egy év óta jóformán semmit sem írtam, azaz ami kijött az írógépből, azzal csak addig voltam megelégedve, amíg el nem olvastam. Szégyenletesen bedugultam.

Csakhamar — kezünkben a kézirat — szoroson egymás mellé ültünk az ágyban. Noha feszültségem fölengedett, a megkönnyebbüléstől még távol álltam. Erről az oldaláról még nem ismertem Magdát, semmi sem garantálta, hogy egyik fejezetre azt mondja „nagyon kedves”, a másikkra meg azt, hogy „vontatott vagy zavaros”.

Mélyszélesen tévedtem.

Magda nemcsak beszélt, nemcsak véleményt mondott, hanem felolvasta a részletet, amiről szó volt, s így vagy amúgy próbálta kihüvelyezni az értelmét, megfejteti, mi rossz, mi jó, mi félreérthető benne. Valahányszor megtorpan olvasás közben — kérdőn pillantott rám, súlyosabb esetben szemrehányón. Ezek a megtorpanások mindig jeleztek valamit.

Különösen érzékenyen reagált a sűrűn előforduló ismétlésekre. Én pedig, mint minden monomániás, hajlottam, hogy többször elmondjam, amit már elmondtam egyszer.

Azzal védekeztem, hogy amit ismétel, az a mondanivalóm. Azért írok, hogy ezt és ezt a nyilvánosság elé tárjam.

— Nyunyóka — védte ki érvelésemet Magda —, aki az első magyarázatot nem értette, annak hiába rágod a szájába még egy tucatszor ugyanazt, ugyanúgy nem fogja megérteni.

Lassan ugyan, de végre ráeszméltem, hogy az ismétlés az unalom melegágya.

Magda az unalom elleni keresztesháború tüzeiben — könyörtelenül húzásra ítélt szavakat, mondatrészeket, teljes mondatokat, sőt bekezdéseket. Ösztönösen ítélkezett, de úgyszólván csalhatatlan esztétikai érzékkel. Gyakran nem tudta megokolni, mi a kifogása egyik vagy másik részlet ellen.

— De hát mi nem tetszik? Mi nem jó?

Magda csak a vállát vonogatta, de magyarázatot nem tudott adni.

Előbb-utóbb ráeszméltem, megtorpanásai okára. Az ismétlődő mondatszerkezetek monotoníája szegte kedvét. Valóban a legizgalmasabb cselekmény is elvész, beleroggyan, ha mondat mondat után mindig az állítmánnyal végződik.

Kipécézte szövegemben a hangzatos semmitmondásokat, a jobb jelző híján *felejthetetlennek* minősített bókot, ölelkezést, szónoklatot, aminek segítségével már a széphalmi mester is élt. Én valami ilyesmit írtam: — *felejthetetlen éjszakát töltöttek Velencében.*

A tartalmatlan semmitmondás iróniát váltott ki Magdából:

— Nem ártana tudni, mi volt amit nem tudtak elfelejteni?

— Vagy az, hogy tánc közben egyszerre léptek egymás tyúkszemére, vagy az, hogy beleestek a Canale Grandéba.

Szokásos harsánysággal kacagtam a saját hülye viccemen.

— Helyes, akkor hagyjuk benne.

Még aznap este kitörültem a szövegemből minden „felejthetlent”, „fe-  
lülműhatatlant” s a hasonló kongó ürességeket.

Egyszóval meglehetősen változatos hangnemben folytak irodalmi megbe-  
széléseink, néha alázatosan fejet hajtottam, máskor a hiúság ösztönzésére ber-  
zenkedtem. Illusztráció a fentebbi példa.

A szemem dörzsöltem, mint az álmábólocsúdó Csipkerózska. A világ és  
benne az irodalom megváltozott körülöttem.

